

КРИМСЬКІ РЕАЛІЇ

З півострова —
на галицький ґрунт

ПЕРЕСЕЛЕНЦІ. Як кримчани опановували особливості львівського життя

Сергій ЛАЩЕНКО
для «Урядового кур'єра»

Спілкуватися із кримчанами у Львові — саме задоволення. Мимоволі стикаєшся з феноменом: навіть люди з російським корінням стають європейцями й активними членами української політичної нації. У доленосному 2014 році багато з них прийняли тверде рішення: не жити під окупацією. І переїхали до... Львова. Наші героїні — саме такі кримські росіяни. Попри певні труднощі перших років життя переселенців, вони довели, що здатні на все, навіть почати з чистого аркуша.

Лікар у душі

Вікторія Смирнова — корінна кримчанка. У Сімферополі й мама народилася, а ось тато — уралець. І в самій Вікторії життя складалося так, що деякий час довелося жити на російській півночі.

Навесні 2014-го, коли південним узбережжям Криму стали пересуватися валки машин з російськими триколорами, знайомі запитували Вікторію, що вона думає з цього приводу. І вона казала, що добре знає Росію, російську глибинку і зовсім не роз-

У центрі Вікторії Смирнкової можна знайти професійну підтримку психологів і реабілітологів

діляє радості від цієї з'яви. Уже 10 березня над Гурзуфською та Ялтинською міськрадами було вивішено російські прапори, а тільки 16 відбувся референдум.

«То про яку законність можна говорити? — казала тоді вона знайомим. — Ми цю, кріпаки, щоб нас отак просто можна передати новому господареві? Та ще й разом із землею».

А ще вона одразу застерігала, що з водою у Криму будуть проблеми. Адже встигла попрацювати у відділі екології Ялтинської міськради,

знала, що опріснювати морську воду неможливо. Ситуація не надихала, тож Смирнові вирішили їхати в Західну Україну. Ще задовго до окупації півострова вони встигли побувати й у Львові, й на Закарпатті. Знали, що там живуть нормальні люди, і не боялися Західної України.

Про мову,
ідентичність
та майбутнє

Не можу не поставити кілька запитань про мову. «Я

народилася в українському Криму, — каже Вікторія. — Почала вивчати державну в ялтинській школі. Тоді лише діти військових були звільнені від цих уроків, а в решті кримчан не було й думки відмовлятися. Ялта — курортний центр України, тут толерантно ставилися і до росіян, і до українців. Ялта мала шарм, ми пишалися своїм містом.

У мене ніколи не було проблем з українською мовою. Після 5 класу я з батьками переїхала в Росію, 12 років прожила там. Звісно, в Мур-

манську мову стала забувати. Коли в 1999 році ми повернулися до Криму, то довелося надолужувати. Допомігав словник. Тиску жодного з Києва не було. Документацію в місті вели російською. І лише для столиці писали українською. Когось це трохи напружувало, але багато ялтинців такий порядок сприймали нормально. Набагато легше українізацію сприймала кримська молодь».

Ставлю питання щодо нинішньої ситуації з мовою в Україні. Кримчанка відповідає: «Телеканали всі мовлять українською. Це допоможе молоді досконало нею володіти. Маємо бути людьми адекватними і цивілізованими. Не може бути тиску на російськомовних у побуті. Усе прийде само собою. Ми з чоловіком до своїх дітей, яким тепер по п'ять років (двійнята хлопчик і дівчинка), звертаємося українською. Російську вони теж розуміють, але спілкуються переважно українською. Народилися вже у Львові, думаю, будуть справжніми львів'янами.

А щодо всієї країни треба враховувати, що російськомовні також воюють за Україну. Вони стримують ворога і, коли доводиться, віддають життя за нашу землю. Інколи мені здається, що мовне питання штучно роздмухують. Адже в побуті ми нормально ставимося одне до одного. Так і на державному рівні має бути. В умовах, що багато людей володіють двома мовами (і Львів тут не виняток), мовне питання не може розколювати українців. Важливо, інше: впевнено йти вперед».

Обговорюємо питання повернення Криму. Якщо це станеться, то як сприймуть кримчани кримськотатарську автономію? Перейменування населених пунктів? Точніше, повернення давніх історичних назв. Вікторія Смирнова каже: «Вважаю, що має бути національна кримськотатарська автономія. Треба враховувати інтереси корінного народу, який дбає про збереження своєї ідентичності. Можливо, тут говорять мої гени, адже мій дід із Чувашії, а чуваші — також тюркський народ. У мене було багато

знайомих серед кримських татар. І стосунки з ними були нормальними. Тепер Росія витискає їх на материкову Україну. Триває швидка заміна населення».

Інтелектуальний
доважок
до галицької
медицини

Розглядаю рекламний буклетик, який дала мені Вікторія. Читаю уважно, бо хочу уявити, чим займається колишня кримчанка: «Психологічний інноваційний центр SunFlower. 1. Індивідуальні консультації дитячих психологів, логопедів, психотерапевтів. Творча майстерня успіху для школярів (8—11) та (12—14). 2. Кінотерапія для підлітків. 3. Психологічна консультація для сімейних пар. Є навіть психологічна діагностика і корекція та японський омолоджувальний масаж». Думаю, кожному не зашкодило б.

Головне, що освіта кримчанки дає змогу кваліфіковано, зі знанням справи займатися цим. Ще в Росії Вікторія закінчила Кольський медичний коледж, Санкт-Петербурзький державний аграрний університет. А переїхавши у Крим, — Таврійський національний університет.

Про улюблене дітище Вікторія Смирнова розповідає: «Центр інноваційних технологій SunFlower об'єднує роботу психологів та психотерапевтів з фізичною реабілітацією. Працюючи з людьми, допомагаємо вирішити питання її здоров'я на психологічному та фізичному рівнях. Працюємо з дітьми різного віку, сім'ями, дорослими. У роботі з тілом використовуємо різноманітні сучасні технології відновлювальної медицини. У центрі практикують йогу. А ще він майданчик для авторських тренінгів, семінарів».

Вікторія запевняє, що у Львові почувається комфортно. Адже тут багато розважальних центрів, гуртків, з дітьми є куди піти. І навіть купуючи житло, родина врахувала наявність парку поряд. Звичайно, переїзд дався непросто. Коли залишала рідний Крим, то плакала.

Окупація півострова пройшла по долях багатьох людей. Смирнових дехто з родичів і тепер називає бандерівцями. Однак уже звикли до цього.

«Не ідеалізую нічого, знаю, що Україні буде не просто, — каже Вікторія. — Тому всім нам треба бути в хорошій формі, в тонусі. Люблю свою справу, бо лікар у душі. Намагаюся передати свої знання людям. У деяких напрямках я єдиний сертифікований спеціаліст у Львові. Так і живу, працюю, діти підрастають. Вони дарують нам з чоловіком силу й молодість».

«Сині птахи» Олени Таврійської

Олену Таврійську добре знають ті львів'яни, які активно займаються флай-йогою. Її підопічних дехто напівжартома називає синіми птахами. Мабуть, тому, що її клієнти займаються лікувальними й оздоровчими вправами в гамаках синього кольору. Гарна назва, правда? А головне — для здоров'я користь.

Розмову починаю із запитання, до якого кримчанка, напевно, давно звикла. Чому довелося виїхати з Криму?

«Хіба там можна було залишатися, якщо не підтримую анексію? Ходила на проукраїнські мітинги і досі не розумію, як можна у XXI столітті взяти й віджати територію іншої держави?»

Із кінця 2013 року дуже посилювався тиск на проукраїнських громадян. Мовляв, усі вони «майданути», «обколоті».

А моя донька вісім років жила в центрі Києва і мала змогу стежити за подіями. Ми знали, що й до чого, і всіма думками і серцем підтримували Майдан. І це попри те, що я етнічна росіянка. Моє дівоче прізвище Кузьміна. По батьковій лінії всі діди й прадіди мали російське коріння. Леде не половина села Зеленогірське (Білогірський район) — Кузьміни. А моя мама походить зі Смоленщини, вона з післявоєнних переселенців. А моя прапрабабуся — чистокровна грекня. А ось мій чоловік — українець. Але й він корінний кримчанин. До речі, в метриці мого батька є записи російською і кримськотатарською. Тож із Кримом ми пов'язані дуже тісно.

Вдало вийшла заміж, у мене двоє прекрасних дітей. У Євпаторії в нас була трикімнатна квартира, машина. І бізнес був — дві квіткові крамниці, магазини меблів і взуття. Усе було гаразд. А коли ми переїхали сюди, то не мали тут навіть знайомих. Та ще й рідня не зрозуміла мого вчинку. Відбувся певний розкол, дуже болісний для всіх».

«Розправила крила...
і полетіла»

Спочатку, за словами Олени, у Львові було важко. Житло орендували. Сина од-

разу влаштували в українську школу, бо в Криму він у 15 років категорично відмовився від російського громадянства, сказавши: «Не отримуватиму російського паспорта!»

«Щодо нашого бізнесу у Львові, — розповідає далі Олена, — причина успіху банальна. Ми опинилися в такій ситуації, що довелося мобілізувати всі внутрішні ресурси. У першого пів року в мене була така депресія, що не знала, як жити далі. Сиділа і плакала. Довго сиділа, а потім зібралася

Захоплення Олени Таврійської стало бізнес-проектом: вона відкрила вже третій клуб у Львові з флай-йоги

із силами, розправила крила... і полетіла.

Оскільки я людина неспокійної вдачі, то в мене ще з Криму є захоплення — флай-йога. Це заняття йогою у спеціальних гамаках. У Львові стала шукати одноступі. Знайшла один клуб, у якому було лише сім гамаків. Мій нинішній клуб уже третій у Львові. Це дуже цікавий напрям. Якщо ваші проблеми пов'язані з хребтом, то це до нас. У перевернутій позі в гамаку хребет витягується, як ланцюжок, збільшуються міжхребцеві проміжки, поліпшується кровообіг, а тіло розслаблюється».

Історичну
справедливість слід
відновити

Не можу оминати теми повернення територій та активного спілкування і співпраці переселенців на новому місці. Координаторка «синіх птахів» наголошує, що не вважає себе фахівцем у галузі політології, але переконана, що історичну справедливість по-

трібно відновити. І звісно, з проукраїнськими донеччанами і луганцями варто дружити. «Моя найкраща подруга у Львові — донеччанка, — каже Олена. — Тут не треба друзів шукати, бо подібне завжди притягує подібне. Виїхали активні, а залишилися ті, хто готовий пливати за течією. Зрозуміло, що активні й тут не сидять склавши руки. Ми збираємося, самоорганізовуємося, активізуємо львівську громаду. І тому дедалі більше галичан ставляться до нас із повагою».

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

«Проекти нових державних документів щодо створення сучасного епідеміологічного нагляду вже розроблено»

**Лікар-епідеміолог відділення особливо небезпечних інфекцій ДУ «Полтавський обласний лабораторний центр МОЗ України»
Валентин ШАПОВАЛ**

Про те, як ефективніше протистояти поширенню коронавірусу, про можливість відновлення державної санітарно-епідеміологічної служби та її підрозділів в областях кореспондент «Урядового кур'єра» попросив розповісти лікаря-епідеміолога відділення особливо небезпечних інфекцій ДУ «Полтавський обласний лабораторний центр МОЗ України» заслуженого лікаря України Валентина ШАПОВАЛА.

УК Валентине Федоровичу, чи доводилося вам працювати в умовах карантину або переживати ситуацію, схожу на пандемію коронавірусної хвороби?

— Діяльність Державної санітарно-епідеміологічної служби, якій я присвятив майже 55 років, була спрямована на запобігання, а не очікування епідемії чи інших санітарно-епідеміологічних ризиків. Профілактика інфекційних хвороб займала одне із провідних місць у нашій роботі. Тому хоч іноді локально виникали спалахи небезпечних інфекційних захворювань, наприклад холери у 1970-му, 1991-му, 1994, 1995 та 2011 роках у південних, східних областях і в Криму. Але завдяки злагодженій і підготовленій системі протидії цій хворобі епідемії в Україні не було.

Після розпаду Радянського Союзу, коли в державі не стало вакцини та поширилася антивакцинальна пропаганда, у нас виникла епідемія дифтерії. Проте і її ми подолали за підтримки влади, налагодивши нову систему забезпечення зокрема Полтавщини вакцинами та провівши масову імунізацію. Але до запровадження карантину через поширення інфекційного захворювання за всю мою практику в країні не доходило. Тоді вистачало кваліфікованих лікарів-епідеміологів, вірусологів, функціонували відповідні лабораторні центри. Після ліквідації цієї складної системи протидії інфекціям дуже непросто буде її збудувати наново. Але зробити це доведеться.

УК Чи можна було запобігти поширенню коронавірусу?

— Мені складно відповісти на це запитання, висновки зроблять міжнародні експерти після припинення пандемії. Але зрозуміло, масштаби цієї біди були б меншими, якби жорстко виконували медико-санітарні правила, а в нашій країні — постанову Кабінету Міністрів України №893 від 22.08.2011 р. «Про затвердження правил санітарної охорони території України» та відповідні накази МОЗ України. Але санстанцію знищили, а само міністерство й профільний пар-

ламентський комітет не працювали на запобігання. Вони, мабуть, не знають, що генеральний секретар ВООЗ іще у 1995 році застеріг людство, що воно перебуває на порозі глобальної кризи в галузі інфекційних захворювань.

УК Наскільки, на вашу думку, ефективно в нас борються з цією інфекцією?

— Коли в Ухані в Китаї виникла небезпечна епідеміологічна ситуація, то департамент охорони здоров'я Полтавської облдержадміністрації, ДУ «Полтавський обласний лабораторний центр МОЗ України» й Українська медична стоматологічна академія на неї відреагували оперативно. У січні в Полтаві терміново провели розширену науково-практичну конференцію для фахівців закладів охорони здоров'я, розробили відповідні плани дій, і відтоді щодня проводимо підготовку медичного персоналу й закладів охорони здоров'я. Налагодили чітку комунікацію із засобами масової інформації й туристичними агентствами.

Кваліфіковано спрацювали полтавські медики, епідеміологи, вірусологи, дезінфекціоністи та інші відповідні спеціалісти й тоді, коли у райцентр Нові Санжари привезли на обсервацію громадян України та іноземців, які прилетіли з Китаю. Обсервацію витримали під жорстким державним контролем, підсумки були добрими, хворих не виявлено.

Але як і багатьох громадян України, мене здивувало, що колишня очільниця МОЗ, яка за фахом навіть не лікар, два тижні перебувала на відпочинку із цими людьми замість того, щоб терміново готувати до майбутніх випробувань усю державну систему охорони здоров'я, щоб призупинити наступ коронавірусу на Україну. А коронавірус необхідно нейтралізувати й для цього напрацювати відповідні тактику й стратегію.

Вона та можновладці з Верховної Ради, які керують охороною здоров'я, в ефірах постійно повідомляли, що у нас усе гаразд, що ми готові до цього випробування. А насправді виявилось, що в нас навіть медиків не забезпечили достатньою кількістю захисних масок, респираторами, окулярами, спеодягом, дезінфекційними засобами, апаратами штучного дихання тощо.

Навіть після Нових Санжар на державному рівні правильно не організували проходження обсервації для тисяч наших співгромадян, які прибули з-за кордону. Тільки коли МОЗ очолив лікар, сталися певні позитивні зрушення. З'явилася надія, що ми таки навчимося протистояти поширенню коронавірусу.

УК Деякі епідеміологи, відповідаючи на запитання людей про коронавірус, послуговуються інформацією з інтернету. Чи існує освітній портал для самих лікарів?

— Справді, певну інформацію отримуємо з інтернету. Проте більшу її частину нам надсилають із МОЗ, зокрема щодо заходів, які необхідно проводити у закладах охорони здоров'я, плани, накази, постанови та рекомендації для населення. Регулярно беремо участь у селекторних нарадах, навчаннях тощо.

Обласний лабораторний центр МОЗ України здійснює контроль за дотриманням самоізоляції, веде епідеміологічний моніторинг громадян, які прибули із за кордону і в разі виявлення по-

ДОСЬЄ «УК»

Валентин ШАПОВАЛ. Народився 23 травня 1941 року в с. Піщане Кременчуцького району Полтавської області. Закінчив Ніжинське медичне училище, Харківський медичний інститут, аспірантуру Української медичної стоматологічної академії. Працював санітарним лікарем санітарно-епідеміологічного відділу Кременчуцької ЦРЛ, головним санітарним лікарем Кременчуцького району, Полтавської області, завідділью особливо небезпечних інфекцій обласної державної санепідслужби.

Із 2012 року — лікар-епідеміолог відділення особливо небезпечних інфекцій ДУ «Полтавський обласний лабораторний центр МОЗ України».

Кандидат медичних наук, доцент. Почесний професор УМСА та Харківського інституту мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова. Заслужений лікар України.

рушень повідомляє про це правоохоронні органи.

УК Чи можна відновити державну санітарно-епідеміологічну службу та її підрозділи в областях?

— Думаю, можна. Навіть попри те, що в нас нині катастрофічно не вистачає лікарів-епідеміологів, гігієністів, токсикологів, дезінфекціоністів, лаборантів, інших медичних працівників середньої ланки. І на яких покладалось найвідповідальніше завдання — зберегти генофонд та навколишнє середовище України. Попри знищення матеріально-технічної бази державної санепідслужби, яку створено майже 100 років тому, її підрозділів, попри те, що у вищих більше не готують спеціалістів для цієї галузі медицини. А на це знадобиться майже десять років.

Усе нині залежить від політичної волі народних депутатів України, представників Кабінету Міністрів і МОЗ, які мають усвідомити, що віруси, мікроорганізми, інфекційні хвороби не зупинити жодними кордонами. Їм, образно кажучи, на все начхати, вони можуть вразити будь-кого. А усвідомивши, слід почати діяти. Адже проекти нових державних документів щодо створення сучасного епідеміологічного нагляду вже розроблено.

Нагадаю, що крім коронавірусу, існує близько мільйона типів, видів інших вірусів та мікроорганізмів. А відкрито лише 10 тисяч. Де гарантія, що не з'являться нові зграї збудників інфекційних хвороб?

УК Ефективніше долати коронавірус, узявши на озброєння досвід інших країн, чи власними методами?

— Річ у тім, що хвороба, спричинена коронавірусом 2019-nCoV, — це нова особливо небезпечна інфекційна недуга, і перевірені знання про неї немає. А в нашій країні поки що немає й досвіду боротьби з нею. Тому треба скористатися досвідом інших країн, і якомога швидше. Це вже й робимо. Але водночас необхідно напрацьовувати й власний науково-практичний досвід, без якого не зможемо вибратися із цієї прірви.

Наскільки мені відомо, вітчизняну медичну науково-дослідну галузь також принижено, а у вищих не готують відповідних фахівців із профілактичної медицини. Дуже шкода. Багато закордонних колег заздрили Україні, що в нас є унікальні спеціалісти, науковці саме в цій галузі. Держава не шкодувала коштів, виробляла вакцини та різні імунобіологічні препарати. Наш досвід запозичували навіть такі високотехнологічні країни, як США, Японія й інші.

УК Чи передається коронавірус через воду?

— Згідно з інформацією ВООЗ, коронавірус у зовнішньому середовищі живе від кількох годин до кількох діб. Приблизно стільки само часу він залишається активним і у воді. Тому раджу пити тільки кип'ячену воду і як знищити ока оберігати наші джерела питної води від забруднень.

УК Чи сприяє поширенню коронавірусу спалювання сміття?

— Якоюсь мірою так. Забруднення водойм, ґрунтів, неконтрольоване спалювання сміття сприяє поширенню різних, не тільки інфекційних хвороб. Під час спалювання стерні, сухостою гинуть не лише віруси й різні мікроорганізми, а комплексно завдається величезна шкода природі. Тому необхідно жорстко дотримуватися правил охорони навколишнього середовища.

Яскравий приклад того, як треба співпрацювати з мікросвітом, — новації, запроваджені Героєм України Семеном Антонцем у ПП «Агроєкологія». Там ще 42 роки тому відмовилися від тотальної хімізації, застосування отрутохімікатів та синтетичних мінеральних добрив. І як наслідок, мікросвіт та органічне землеробство там сприяють виробництву органічно безпечної продукції.

Олександр ДАНИЛЕЦЬ,
«Урядовий кур'єр»

В лабораторії проводять необхідні дослідження щодо виявлення хворих на коронавірус

Фото з сайту amyinform.com.ua

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Учімось «так, як треба»,
а мудрість «щоб була своя»

УПРАВЛІННЯ. Європейські експерти рекомендують впровадити інститут префектів

Оксана ГОЛОВКО,
«Урядовий кур'єр»

Нинішня ситуація в Україні, передусім пандемія, складнощі в економіці, інші проблеми — і нові, й ті, що накопичувалися десятиліттями, вкотре нагадують про актуальність сучасної ефективної системи управління в нашій державі. Зрозуміло, що після децентралізації, реформи місцевого самоврядування, які вийшли на фінішну пряму, якісних змін потребує і виконавча вертикаль.

Дві функції —
єдина мета

Програма Ради Європи «Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні» оприлюднила Попередні коментарі до проекту закону «Про внесення змін до Конституції України» (уточнено, що сам проект після його відкликання Президентом із парламенту перебуває на стадії доопрацювання). Цей документ підготували фахівці Центру експертизи доброго врядування Генерального директорату II з питань демократії Секретаріату РЄ у співпраці з експертами Венеційської комісії та Конгресу місцевих і регіональних влад РЄ.

На прохання вітчизняних законодавців наші європейські колеги сумлінно і безсторонньо проаналізували, наскільки пропоновані зміни до української Кон-

Інфографіка з сайту decentralization.gov.ua

ституції відповідають демократичним принципам, Європейській хартії місцевого самоврядування та іншим стандартам РЄ.

Ми виокремили із ґрунтовного аналізу лише один аспект, той, який автори коментарів небезпідставно назвали «однією з найсуперечливіших новел Конституції», — щодо ймовірного запровадження в системі державної виконавчої влади інституту префектів.

Яка ж загальна позиція РЄ щодо цього питання? Сутність статусу префекта, зазначають експерти, полягає в тому, що він виконує дві важливі функції: координацію державних послуг, децентрованих на відповідній території, і нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування. Більшість наших сусідів, які трохи рані-

ше здійснили реформи з децентралізації, об'єднали дві ці компетенції на основі моделі префекта.

Нова інституція має замінити допоки чинних голів місцевих держадміністрацій. Вони також реалізують два важливі завдання. Перше — мають повноваження з координації переданих із центру на місця під час реформи державних послуг. А ось друга нинішня функція держадміністрацій — реалізація виконавчих повноважень обласних і районних рад — неприродна і суперечить пункту 1 ст. 3 Європейської хартії місцевого самоврядування. Тому автори коментарів слушно називають запровадження інституту префектів в Україні істотним кроком уперед. Разом з тим райони (запропоновано округи) та області повинні мати власні

виконавчі органи, підзвітні відповідним радам. До речі, цю позицію давно обстоює вітчизняний самоврядний загал.

Цербер чи
авторитетний
рефері?

Намарне применшувати роль ефективного нагляду — експерти Ради Європи зараховують його до найважливіших чинників сильної системи місцевого самоврядування. Імовірно, тому, зазначено в коментарях, жодна країна Європи не покладається на систему, за якої нагляд за законністю актів органів місцевих рад здійснюють лише громадяни.

Водночас надмірний нагляд паралізує місцеве самоврядування, застеріга-

ють наші європейські колеги, і здатний швидко знищити всі переваги, які воно отримало від децентралізації. Тож проблема №1 для вітчизняних реформаторів — збудувати збалансовану систему. Принагідно скажемо: довершену сутність такого балансу містить Європейська хартія місцевого самоврядування.

Стаття 8 хартії чітко окреслює три засадничі принципи, яких має дотримуватися будь-яка система нагляду. Найперше це законність, тобто нагляд можна здійснювати лише відповідно до процедур та у випадках, які прямо передбачені законом. Затим іде функціональна автономія: нагляд за власними повноваженнями органу місцевого самоврядування зазвичай обмежується питаннями дотримання ним закону, тоді як у разі делегованих повноважень може містити питання належності виконання доручених завдань. Третій принцип — домірність заходів органу контролю важливості інтересів, які він має намір контролювати.

Правило хірургів
«не зашкодь!»

Ще один момент, на необхідності роз'яснення якого наголошують автори коментарів, стосується повноважень наглядового органу (в нашому разі префекта) систематично призупиняти чинність актів, які він вважає незаконними, з одночасним направ-

ленням їх до адміністративного суду.

Так-от, Рада Європи не радить українським розробникам змін до Конституції вводити такі повноваження, оскільки без чітких законодавчих положень і моніторингу їхньої імплементації це створить істотні ризики зловживань та обмежить автономію органів місцевого самоврядування.

Слушна, на нашу думку, й порада експертів використовувати процедури, що мають менший ступінь втручання, як-от звернення до суду в межах надзвичайної процедури, коли на час розгляду справи по суті призупиняється чинність лише тих актів, імовірно наслідки яких буде важко чи неможливо змінити. До речі, саме такою законодавчою нормою успішно керується так звана французька модель префектури.

Під час робочого візиту до Києва наприкінці лютого цього року керівник департаменту доброго врядування Директорату II з питань місцевого самоврядування Секретаріату Ради Європи Даніель Попеску запропонував українським партнерам страсбурзький формат (ідеться про вузьке коло українських представників зацікавлених сторін та євроекспертів) для прискорення розроблення й ухвалення в парламенті давно очікуваних конституційних змін. У нинішніх реаліях це може відбутися в онлайн-режимі.

Невже з водою вихлюпнули дитину?

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ. Зміни до держбюджету-2020 значно звужують можливості місцевого самоврядування

Інна ОМЕЛЯНЧУК,
«Урядовий кур'єр»

В Острогозькій об'єднаній громаді Млинівського району Рівненщини коштом інфраструктурної субвенції торік проклали частину пішохідної доріжки до ліцею, в якому навчається 500 учнів (стара розвалилася). Завершити роботу планували в 2020-му, тож із підрядником уклали угоду на два роки.

«Тепер, коли субвенції на підтримку розвитку громад у головному державному кошторисі немає зовсім, що мені казати дітям, батькам, підрядникові? — розводить руками молодий голова громади Тарас Гордійчук. — До того ж, ми з власних надходжень дофінансовуємо освіту, бо субвенції навіть на зарплату вчителям не вистачає. Про медицину й казати нічого: в лікарні вже скоротили сім ставок, тепер виносимо на сесію питання ще про 14. Аджі надходження до бюджету громади в березні-квітні — мінус 600 тисяч. Малий і середній бізнес звільнили від земельного податку, значно знизили орендну плату. Виходить, центральна влада хоче поза-

кривати життєво важливі заклади нашими руками?»

Тобто шматка хліба буде позбавлено простих українців. Чому зміни до держбюджету виявилися такими несправедливими? Чому від них постраждає (і це ще м'яко сказано) насамперед місцеве самоврядування? А про розвиток територій, особливо сільських, й говорити не доводиться. Виходить, із водою вихлюпнули й дитину?

Мінус 10 мільярдів
у місцевих бюджетах

Ідеться про ухвалені на позачерговій сесії Верховної Ради 13 квітня зміни до держбюджету, відповідно до яких відбувся перерозподіл видатків. Так, створення фонду боротьби з коронавірусом у 64,7 мільярда не обговорюється. А ось джерела його наповнення...

Місцеві бюджети позбудуться майже 10 мільярдів гривень. На цей ресурс дуже сподівалися на місяць! А захмарну оплату праці членів наглядових рад в українських монополіях трошки підрізали лише... на період карантину! Зовсім не постраждає силовий блок, чисельні антикорупційні ор-

гани, заробітки чиновників різних рівнів (47 тисяч на руки — теж тільки на цей період).

Уряд обіцяє подбати про соціально незахищених. От тільки одних простих українців у прямому значенні рятуватимуть... коштом інших!

«Субвенцію на підтримку розвитку громад (це колишня інфраструктурна), принципи розподілу якої абсолютно прозорі, скасували: тут громади області втрапили близько 80 мільйонів. Значно схуд Державний фонд регіонального розвитку — із 7,5 до 4,9 мільярда, на третину зменшилися субвенції на різноманітні статті в освіті, приміром, «Спроможну школу для кращих результатів», виплати молодим учителям, інше. А ось субвенція на розвиток окремих територій залишилась 1,7 мільярда. Це саме ті гроші, які надають на округи народним депутатам і, як перекопує доповідь попередніх років, розподіляють вкрай непрозоро, — коментує консультант з питань бюджету Рівненського відділення Асоціації міст України Людмила Кушнер. — Тобто тут до голосу нашої асоціації не дослухалися, хоча деякі

бюджетні позиції все-таки вдалося обстоювати».

Громади, що зависли
в повітрі

Та найбільше непокоїть таке. Об'єднані територіальні громади, вибори в яких відбулися 22 грудня 2019-го, й досі не перейшли на прямі відносини з держбюджетом.

Уряд Гончарука довго зволікав, але нарешті таки визнав їх спроможними відповідним рішенням. Це й мало стати підставою для фактично технічного перерозподілу бюджетних видатків під час внесення змін до держбюджету. Але цього не сталося. На Рівненщині таких новоутворених громад дев'ять. У ще одній, Малинській, вибори пройшли торік у липні. Загалом в Україні вибори 22 грудня відбулися в 86 громадах.

— Навіщо було їх призначати? Щоб ми, начебто об'єднавшись, жили по-старому? Щоб брали кредити на зарплату бюджетникам? Ми це змушені робити вже у квітні. Бо, по-перше, нам досі не відкрили обіцяного фінансування з держбюджету, по-друге, підприємцям надали преференції, й міс-

цеві бюджети не отримали навіть тих надходжень, які мали раніше. Тобто в найгіршій ситуації саме ті громади, котрі, як-от ми, просто зависли в повітрі. Аджі держава на марші змінила правила гри за нас і без нас, — обурюється голова Великоомелянської ОТГ Алла Карпюк.

А й справді, як обраним лідерам громад, яким повірили люди, тепер дивитися в їхні очі? Ключової умови для реформи з децентралізації — довіри тепер поменшало. А її ще треба завершити, адже країна не може йти на місцеві вибори в різних форматах! Єдина надія — на відносно м'який перебіг пандемії в Україні. Тоді кошти фонду боротьби з коронавірусом, які залишаться, можуть бодай частково віддати у громади.

А ще — на порядних підприємців: приміром, ТОВ «Ідна» в Острогозькій ОТГ на Млинівщині. Вони так і сказали голові: «Заплатимо в бюджет громади стільки само, як і раніше. Тут ходять до школи наші діти, тут живуть наші батьки, тут земля, на якій господарюємо ми. Тому жодні преференції нам не потрібні». Чи багато таких в Україні?

